

стати саме жіноча солідарність. Не секрет, що патріархальні гендерні стереотипи поділяються не лише чоловіками, а й великою частиною жінок.

Україна не перша держава в світі, обрала для себе цивілізаційний розвиток провідних країн, невід'ємним елементом якого є належне представництво жінок в політиці на всіх щаблях владної вертикалі. Потенціал для вирішення цього питання в Україні достатній: високий освітній рівень, активна громадянська активність та усвідомлене бажання змінювати власне життя, життя своєї родини та всієї країни на краще.

Л. А. Юда

Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка

ФОРМУВАННЯ ГЕНДЕРНОЇ СВІДОМОСТІ СТУДЕНТІВ ЗАСОБАМИ ЕТНОПЕДАГОГІКИ

Актуальність дослідження. Більшість сучасних молодих людей досить поверхово ставляться до розуміння власного соціально-рольового статусу. Свідоме сприйняття гендеру починається, коли вони стають на самостійний шлях, працевлаштовуються, намагаються себе соціально захистити і відстояти свої права. І вже тоді, запізно, але приходить розуміння, що саме у закладі вищої освіти, під час вивчення окремих дисциплін, у студентському середовищі можна було знайти відповіді на актуальні питання свого соціального становлення. Необхідність розуміння ролі окремих навчальних дисциплін у формуванні гендерної свідомості і зумовила обрання теми даного дослідження.

Теоретико-методологічне обґрунтування проблеми. Необхідність упровадження гендерного компонента у практику роботи закладів вищої освіти обґрунтовано С. Гришак, О. Любарською, О. Кікінежді, В. Кравцем, Л. Кобилянською, Л. Штильвою. Проблеми формування гендерної свідомості актуалізуються Л. Булатовою, О. Венгер, І. Герасимовою, І. Святенко. Етнопедagogіка українського народу як першооснова педагогічної науки розкривається у педагогічному доробку Б. Грінченка, О. Духновича, С. Русової, Г. Сковороди, К. Ушинського. Теоретичним і практичним внеском у наукову розробку етнопедagogічної теорії стали праці А. Кузьминського, В. Омеляненка, М. Стельмаховича, В. Сухомлинського, Є. Сявавко, С. Черепанової. Дослідження гендерної освіти і педагогіки поєднала О. Луценко. Гендерні відносини в родині стали предметом дослідження Н. Лавриненко.

Мета дослідження полягає у визначенні взаємозв'язку сучасної теорії гендеру і української етнопедagogіки в процесі формування гендерної свідомості студентів.

Результати теоретичного аналізу проблеми. «Свідомість» як філософська категорія – це найвищий рівень відображення об'єктивної дійсності. Відповідно «гендерна свідомість» – один із аспектів відображення сучасного розвитку буття. Особливої актуальності її розуміння набуває в процесі розвитку гендерної освіти, гендерного виховання, запровадження гендерних підходів у навчально-виховний процес.

Звернення до етнопедagogіки зумовлене тим, що вона є базовою в курсі українознавчих дисциплін, а її засоби є визначальними у формуванні національної самосвідомості. Суспільство сьогодні потребує сучасної, свідомої молодої людини, вихованої на національних традиціях, здатної самореалізуватися і продукувати в

Україні. Етнопедагогіка допомагає зрозуміти національну ідентичність, унікальність, неповторність, забезпечує реалізацію прогресивних педагогічних ідей народу в сучасній науково-педагогічній практиці.

Поєднання етнопедагогіки з гендерними дослідженнями зумовлює абсолютно новий підхід до вивчення предмету і забезпечує йому провідну роль у формуванні гендерної свідомості.

Яскравою ілюстрацією даного твердження є гендерний аналіз компонентів народної педагогіки: народного родинознавства, народного дитинознавства, батьківської педагогіки, народної дидактики, народної деонтології.

Так, *українське родинознавство (фамілістика)* об'єднує знання й досвід народу щодо створення й збереження міцної, здорової й щасливої сім'ї. Гендерна теорія вивчає соціальне життя обох статей, їхню поведінку, ролі, характеристики, спільне і відмінне між ними, соціальні взаємовідносини статей. У поле зору української фамілістики входить розв'язання найважливіших і найскладніших родинних проблем: правильність шлюбу, справедливість взаємин між чоловіком і жінкою, батьками та дітьми, неухильне забезпечення спадкоємності поколінь як в духовно-моральному так і в майновому відношенні. На жаль, сьогодні фамілістика науковою теорією ігнорується, а відтоді і родинна педагогіка, позбавлена своїх етнічних рис, втрачає свій самобутній національний ґрунт, а сучасна сім'я відірвана від природних, самобутніх, національних коренів.

У той же час гендерний аналіз української фамілістики дозволяє нам дослідити ретроспективу сімейно-шлюбних стосунків і взаємин українців, виокремити соціально-рольовий статус чоловіка і жінки в українській родині, сформулювати уявлення про шлюбні обов'язки членів родини, про високе значення і роль жінки в сім'ї, про подружню вірність. Звернення до витоків сімейно-шлюбних стосунків і взаємин допоможе донести унікальність українських родинних традицій до сучасних молодих людей і сприятиме розвитку сучасної егалітарної сім'ї.

Ще одним компонентом народної педагогіки є батьківська педагогіка, яка репрезентує народний досвід соціалізації дитини. Вона розглядає роль матері, батька, інших членів родини у передачі духовного й виробничого досвіду, прищеплення культури поведінки. У даному випадку ми можемо провести паралель із гендерною теорією, де провідним засобом гендерної соціалізації є сім'я, система батьківських впливів на дитину, стиль сімейного виховання. Розуміння значущості етнопедагогічних традицій виховання у формуванні гендерної свідомості дозволить зберегти унікальний народний досвід і збагатити сучасний виховний простір.

Висновки. Таким чином, процес формування гендерної свідомості студентів – це процес усвідомлення ними сутності гендерних відносин, які проявляються на різних рівнях соціуму.

У свою чергу, гендерні відносини інтегровані, вони пов'язані з гуманітарними дисциплінами, а саме, з етнопедагогікою. Гендерний аналіз етнопедагогіки як наукової дисципліни сприяє розвитку комунікативної функції гендерної свідомості, яка реалізується через передачу накопиченого людьми досвіду, звичаїв, традицій минулого, що впливають на стан гендерних відносин на тому чи іншому етапі розвитку суспільства.